

»Koga iščete, gospod?«

Obiskati bolnike veseli ne le bolnika, ampak tudi našega Gospoda. In to velja tudi za misijone. Tudi japonske misijone, kjer je med 125 milijoni prebivalcev nas katoličanov komaj za pol milijona. Ko to pišem, upam da se bo našim katoličanom rodilo toliko otrok, da mi v bodoče ne bo treba rabiti besedice "komaj". - Pri Bogu je, kakor vse, tudi to mogoče, a malce mu moramo pomagati, ker to od nas pričakuje. Priporočam se!

Napotil sem se torej japonsko lepega dne, se pravi, brez potresa in brez tajfuna, da obiščem prijatelja v ogromni bolnišnici v mestu F. Strastnemu privržencu letanja z zmajem se je v gosti megli trapez zamotal, strmoglavil je iz višine kakih 35 metrov, a tako, daje ogrodje zmaja padlo nanj. Njegova mama mi je nezgodo sporočila, vesela, da ji je sin ostal pri življenju. Dodala je, da zdravniki upajo, da bo čez kaka dva ali tri mesece spet zmožen hoditi. In potem je vzdihnila: »Oh, ko bi nehal letati!«

Kolikor poznam prijatelja, se ji ta pobožna želja ne bo uresničila. Tovrstno letanje je magično prijetno. Pomislite: visoko v nebo, nad pticami, vštevši krokarje, čutiti neizmernost neba! In uživati struje zraka in vetra po točno določenih aerodinamičnih zakonih - Stvarnik jih je bil položil v stvarstvo, a mi jih komaj kakih sto let poznamo in še jih odkrivamo!

Čas je, da se z neba vrnem na zemljo pred vhod tiste ogromne bolnišnice. Razen prijateljevega imena nisem imel pojma, kje v tej bolnišnici leži. Zanesel sem se na svoje znanje nekaj bolj znanih japonsko-kitajskih pismenk. Na veliki tabli v pritličju preberem: Kirurgija 5. nadstropje. Poleg legende mi skica pove, da je treba najprej po dolgem hodniku in nato na desno k dvigalu. Dosti ljudi se premika z menoj v isto smer. V vsakem nadstropju izstopi toliko ljudi, da ostanem za 5. nadstropje le jaz. Dvigalo je široko in dolgo. Na prednji in zadnji strani je znak za izhod. Praktično, si mislim, ker v petem nadstropju vstopi - se pravi, se pripelje - invalid na vozičku. Torej izstopim pri zadnji steni, ki se mi ob pritisku na gumb neslišno odpre. Na dolgem hodniku gori nekaj manj svetilk. Čisto tiho je. Mislim si: Bolniki ali spijo ali gledajo TV za neprodušnimi sobnimi stenami. Iz hodnika se cepi manjši hodnik. Odpravim se vanj. Na levi in desni so sobe s številkami, ki mi pa ne morejo pomagati. Iz ene oštevilčenih sob stopi bolniška sestra otožno se smehljaje:

»Koga iščete, gospod?« me vljudno vpraša (v japonščini se vljudnost izraža že v samem stavku).

Povem ji, da vem le za prijateljevo rodbinsko ime.

»Trenutek, prosim,« reče, izgine v sobo in se vrne z listino. S prstom drsi od imena do imena. Prst se ustavi. Pokima, naj ji sledim. Četrta soba je. Spoštljivo odpre vrata. Soba zadiši po omamnem kadilu. Kljub temu, da me je – kot domobranca – druga svetovna vojska seznanila s skrito krhkostjo življenja, se mi srce stisne. Sredi sobe je krsta med dvema električnima svečama. Sestra mi namigne, naj stopim h krsti. Zgornji del je steklen pokrov, ki ga dvigne. Zazrem se v bel, skoraj speči obraz.

»Sestra, to ni moj prijatelj!«

Kako da zanjo že dolgo ni presenečenj, se rahlo prikloni in reče tiho: »Sumimasen,« kar pomeni »Oprostite!« Priklonim se zemeljskim ostankom v krsti. Med hojo nazaj prosim Gospoda: »Daj mu večno srečo – Ti vse premoreš!« Na hodniku rečem sestri:

»Mojemu prijatelju je 35 let.«

Sestra pogleda na svojo listino: »V tej četrti sobi počivajo ostanki 80-letnega možakarja. Pogumno se je podvrigel operaciji, a srce ni zmoglo.«

Zmeraj istega otožnega smehljaja gre z menoj do dvigala: »V naši bolnišnici je izhod na zadnji steni dvigala za nosilnice v mrtvašnico. Spodaj vam bodo povedali, kje leži vaš prijatelj.«

”Spodaj” pomeni pritličje, ki ga – po amerikansko – Japonci imenujejo prvo nadstropje. Tu se pri informacijskem okencu najprej opravičim, da vem le za prijateljevo rodbinsko ime, a da mu je 35 let in da se je bil z zmajem ponesrečil. In takoj je bil problem rešen.

V petem nadstropju izstopim na prednji strani dvigala. Prijatelj je vesel mojega obiska, posebno, ko mu zatrdim, da molim za njegovo hitro okrevanje. Nog še ne more gibati, a v govorici in obrazu odmeva up mladosti.

V sobo vstopi dežurna sestra; menda v tej bolnišnici vsake pol ure pregledajo bolnike. Kot je navada, počakam pred sobo. Kakih 50 do 60 metrov na drugo stran

ležijo smrtni ostanki istoimenskega človeka. Še enkrat zaprosim Gospoda: »Daj mu, Vsemogočni, večno srečo!«

Sestra me pokliče nazaj v sobo. Šele zdaj pravzaprav vidim, kako je lepa.

»Ali mu gre na bolje?« vprašam. Ona pa, obrnjena z obrazom na pol k prijatelju, odgovori počasi, kot da imajo besede tudi globlji pomen:

»Mladeniču s takšno energijo gre hitro na bolje!«

Še enkrat popravi sicer brezhibno rjuho in še enkrat se ozre v prijatelja. Njegove oči žarijo. In v tem lesku vidim, da je tudi prijateljev obraz prikupen. Up mladosti je lahko zares mnogobarven.

Vice na kolesih

Takoj na začetku moram raztolmačiti besede naslova. Nočem, da bi kdo menil, da se tudi v misijonih poslužujemo krivoverskih katekizmov. Tega se nikomur ni treba bati. Za nas so vice - kakor za vsakega pravega katoličana - tisto skrivnostno stanje po smrti, ko je treba odplačati dolgove, ki jih na zemlji - vštivši smrt - še nismo poravnali. Vemo pa tudi, da lahko na zemlji že zdaj odplačujemo te dolgove, na primer s potrpežljivim prenašanjem trpljenja. V tem smislu je mišljena beseda "vice". Kaj pa tista "kolesa"? Ali hočem reči, da nekateri v vicah kolesarijo? Ne, ne! Sicer je lahko takšno kolesarjenje, ki ga prakticiramo v Tokiu, pokora. Znajti se moraš med avtomobili, avtobusi, tovornjaki in pešci. In včasih prečka cesto pes - bolj redko mačka, - ki še do danes ne jemljeta prometnih znakov resno. Med pešci je zmeraj kak ljubitelj živali, ki te lahko zatoži pri prometni policiji, čeprav bi moral zatožiti žival, ne človeka!

Tista kolesa v naslovu so kolesa avtobusa, v katerem se moram tolikokrat peljti po ogromnem Tokiu. V natrpanem avtobusu me potem naenkrat nekdo glasno pokliče po imenu, ki je tukaj v navadi: "Šinpusama!" (Po naše: gospod duhovnik). Procentno gre v tem primeru največkrat za kakšno starejšo odnosno zelo staro Japonko, ki ne sliši preveč dobro in zato govori tako glasno, da ves avtobus prisluhne.

V tem trenutku se začnejo moje vice: trpljenje, ki sem mu podvržen, darujem kot odplačilo

dolgov. Da mi ne bo treba iti v nebesa po predolгих ovinkih. Gospe, ki me prepoznajo v avtobusu, niso vse katoličanke; naenkrat se spomnijo te ali one ljubeznivosti, ki sem jim jo izkazal, saj vsak dan velja tista genialna Kristusova beseda odnosno formula: dobro bližnjemu je dobro izkazano njemu. Problem s starejšimi, preprostimi Japonkami (in včasih Japonci) je v tem, da izrabijo vsako priložnost, da pretrgajo monotono ozračje, ki ga vdihavajo. In kaj je bolj zanimivega kot tujec-duhovnik, ki odgovarja na njihova preglasna vprašanja tiho, tako da morajo gospe ponoviti vprašanje malce glasneje....

In tako me tisti pomladanski dan naenkrat nagovori močan ženski glas nekje iz notranjosti avtobusa: »Gospod duhovnik!«

Ozrem se in že se prerine skozi množico starejša gospa. Kot da doživljam nebeški trenutek, se nasmehnem:

»Lepo, da se spet srečava!«

To rečem bolj tiho, a gospa ne razume prav.

»Saj se me še spominjate, gospod?«

Po pravici povedano, ne spominjam se je več, zato odgovorim diplomatsko:

»Še zmeraj dobro zgledate – kot nekoč.«

»Veste, da sem bila medtem trikrat operirana!«

Ves avtobus posluša. Sočutno jo gledam in upam, da ne bo nobenih anatomskih razdetij.

»Na želodcu, na jetrih in ledvicah.«

Moram priznati, da to niso enostavne operacije.

»Imeli ste dobrega zdravnika,« ji čestitam.

»Ali poznate bolnišnico...?«

Odkimam. Ona pa skrbno opiše kraj in kako je treba razločevati med njeno bolnišnico in nekaj drugimi bolnišnicami v bližini.

Upam, da bo nadaljevala z geografijo, tako da bom lahko kmalu izstopil na eni naslednjih postaj. Toda semafor preskoči na rdečo. Ob cesti vidim policijo, ki skuša promet normalizirati; ob cesti stojita dva avtomobila in eden je precej razbit. Zazrem se s posebno

pazljivostjo skozi okno, da bi tudi gospa to storila. Toda njo zanimajo druge stvari.

»Ali je gospa žena zdrava?«

»Gospa, nisem oženjen, ker sem katoliški duhovnik.«

Skoraj melanholično me pogleda s svojimi še zmeraj živahnimi očmi: »Ah, kakšna škoda! Ali vas ne muči samota?«

Odkimam: »Dela imam dovolj.«

Avtobus se premakne, cestni problem je zaenkrat rešen. Ker je gospa nižja od mene, se zaupno dvigne na prstih, oprijem zaščitnega avtobusnega droga ji pri tem pomaga.

»Gospod duhovnik – če vam bo kdaj prehudo, da ste sami: poznam luštna, lepa dekleta. Rada vam jih priporočim.«

Avtobus se ustavi na postaji. Sicer ni moja, a kljub temu izstopim. Preden se prerinem do izhoda, smehljaje zamahnem z roko, kar lahko velja za prijateljski pozdrav. Gospa se rahlo prikloni in tudi sama zamahne, vsa vesela, da je lahko govorila s tujcem-duhovnikom.

Nikoli več se nisva srečala, a to ne pomeni, da se nikdar več no bova. Ljubi Angel Varuh, tako napravi, da se ne bo v avtobusu spomnila, da mi dolguje imena in prednosti tistih deklet – zdaj so že nekoliko starejše, – o katerih bi bil rad informiran cel avtobus...

Tisto viharo noč ob polenajstih

Japonski misijon pomeni konkretno kakih 370 tisoč kvadratnih kilometrov otoškega ozemlja. Z razgibano naravo, ki jo skušajo obvladati mesta, vasi in tu in tam raztresena bivališča. Vsebuje tudi misijonsko postajo na tokijski periferiji tisto viharo noč. Sicer skušam zgodaj iti spat in zgodaj drugi dan vstati, kot me je bila učila s svojim zgledom naša zlata mama. Toda tisti večer se je nedelja umirila šele okrog desetih zvečer. Ne da bi ga kdo povabil, se vihar zaleti v ne preveč močna okna in duri našega otroškega zavetišča. Potem začno monotono padati težke deževne kaplje. Od časa do časa nato še enkrat udari vihar. Zunaj zavetišča

protestira razbito steklo ubogih hiš. Nekje visoko nad strehani veter tudi zatuli; nihče ne ve, ali se jezi ali smeji. Pristopim k oknu, ki ga od časa do časa ožari blisk. Poslušam. V predmestju skromnih bivališč in odprtega ozemlja se hitro kaj zgodi. Posebno če se po skrivnostnem dogovoru med viharjem, dežje in potresom zamaje na videz trden svet. Poslušam. Naenkrat se pred oknom pojavi v velik plašč zavita postava. Roka potrka na šipo. V šumu razločim na šipo pritisnjena usta. »Šinpusama!« (po naše: Gospod duhovnik). Za mojim hrbtom gori sobna svetilka. Pokimam. Moja soba ima dva vhoda; eden gre skozi zavetišče, drugi pa s strani dvorišča neposredno vodi v mojo sobo. Pred njo je majhna veža. Vanjo vstopi možakar. Pomagam mu, da se znebi plašča, vsega premočenega. Tudi čevlji so premočeni. Če sploh lahko govorimo o čevljih pri lahkih športnih obuvalih. Nogavic nima. Ponudim mu brisačo, da si za silo obriše noge. Šele sedaj se s poklonom pozdraviva. Na nekoga me spominja, pa se ne morem spomniti, na koga.

»Ura je pozna. Smem vendar poprositi za nasvet?« me vpraša.

»Prosim, vstopite,« ga povabim. Vroč vodo imam zmeraj pripravljeno za čaj. Ponudim mu stol, ker v moji sobi ni rogoznic. Usede se, a le na pol stola. Ponujeno skodelico čaja komaj pokusi. Stol primakne, da lahko tiše govori, takorekoč le za moja ušesa.

»V cerkvici onstran reke smo se lani srečali. Se spominjate?«

Zdaj se ga spomnim, japonskega katoličana-delavca in ljubke žene Korejke.

»Moja žena je strašno bolna. Le izredno dober kirurg ji lahko reši življenje.« Za trenutek obmolkne, da vidi, ali ga dojemam.

»Ženini sorodniki poznajo takšnega kirurga. Socialno zavarovanje takšne operacije ne krije. Silno draga je.« Spet za trenutek obmolkne.

»Toliko denarja ne zmorem. Žena mi je vse. Otrok nimava.«

V bližino zavetišča udari strela. Zemlja se strese. Upam, da ne bo požara.

»Ženini sorodniki so dobri do mene. Po svojih korejskih zvezah mi nudijo pomoč. Zame edino možno pomoč.«

Iz vrča vroče vode mu hočem naliti, on pa iztegne roko nad skodelico, češ da

trenutno ne mara ničesar.

»Delavec sem v tokijskem pristanišču. Zadnji del skladišča je ropotarnica. Tam lahko jutri zjutraj najdem čepico, podobno tisti, ki jo vsak dan nosim. Znotraj čepice je telefonska številka, na kateri naj med potjo domov pokličem nekoga in ga povabim v neko restavracijo. Ko pridem domov, moram čepico sežgati.«

Prekinem ga: »Kje je nevarnost, za katero bi vam ljudje plačali določeno vsoto?«

Še tiše odgovori: »Na osebo, ki ji bom telefoniral, čaka v restavraciji vrečica heroina. Korejski delavci v pristanišču so vsi pod nadzorstvom. Mene v pristanišču poznajo kot pridnega delavca. Policija me je nekoč prosila, da ji skrivaj naznamim karkoli sumljivega v zvezi s tihotapljenjem mamil.«

Zdaj si dovoli požirek najbrž precej ohlajenega čaja.

»Recimo,« rečem med njegovim požirkom čaja, »da jutri zjutraj zamenjate čepici. Naslednji dan pridete v pristanišče brez čepice. Ne bo to vzbudilo suma?«

Senca smehljaja mu šine čez obraz: »Poznate naše trgovine, kjer vse prodajajo po sto jenov? Da mi ni treba večkrat v trgovino, kupim dve, tri enake stvari, da imam zalogo. V pristaniški ropotarnici smrdi po olju in ribah. V mašinsko olje bi jo vtaknil, češ žena je v bolnišnici, umazane čepice pa ne maram prati, raje jo odvržem in si nadenem novo.«

»Recimo, da se vam naročilo posreči. Ali vas ne bodo spet kdaj potem prisilili v podobno sodelovanje?«

Odkima. »Ženini sorodniki so dobili slovesno izjavo, da je vsa stvar le enkratna prošnja. Sami se s tem ne ukvarjajo, a dobro poznajo nekatere poti iz Severne in Južne Koreje na Japonsko. V primeru pritiska name... saj veste...«

»Ste sigurni, da se vam jutri naloga posreči?«

»Če jutri ne, pa pojutrišnjem. Čeprav tista oseba, ki ji bom telefoniral, že dolgo in težko čaka na pošiljko.« Požre slino.

»Če bi vi te naloge ne izvršili, jo bodo drugi, najbrž na drugačen način?«

»Brez dvoma. Moji sorodniki so denar, veliko vsoto, že prejeli. Vrniti jo morajo, če bi se odločil drugače.«

Zdaj si sam nalijem drugo skodelico. Namignem mu, on pa odkima. Ni mu za čaj.

»Recimo, da se vam stvar posreči. Ali ne bo sumljivo, da razpolagate s tolikšnim denarjem, ki vam ga delo v pristanišču ne daje?«

Spet senca smehljaja na ustnicah: »To je najmanjši problem. Korejci so vsem Japoncem znani, da držijo skupaj in se radi žrtvujejo za sonarodnjake v stiski.«

»Naj vam namesto nasveta povem, da v neki državi na državne stroške izdelujejo stvari v nemoralne namene. Dosti revnih katoličanov dela v tej tovarni, čeprav vedo, v kakšen namen gre proizvodnja. Če bi kot državljani ne hoteli delati v takšni tovarni, bi država najela delavce iz tujine. Če bi ti naši katoličani našli delo kje drugje, ne bi sodelovali.«

Zazre se v tla, a ga prah na stari preprogi ne zanima; razmišlja.

»Morate mi oprostiti, da vam ne dajem izrecnega nasveta. Če bi vas policija prišla - upam, da se to ne zgodi - vam ne bo treba reči, da ste dobili nasvet od mene, se pravi od misijonarja.

»Lahko se zanesete name,« izpove svetlih oči.

»Odločitev ni lahka, Vi se morate sami odločiti. In da se boste prav odločili, bom jutri, na vaš ponedeljek, daroval sveto mašo za vas. Pozno je. Hitite spat, da boste vsaj malce sveži za delo jutri. Namesto vas bom še danes zmolil desetko rožnega venca.«

Ponudim mu roko, stisne jo, prikloni se in že ga pogoltne noč, ki se je med tem umirila.

Operacija se je posrečila, se pravi kirurška, in kar je še podobnih posegov v življenje.

Še nekaj: tista strela tiso noč je razbila električno luč na mizi v naši pisarni. Pisarna je več kot sto metrov oddaljena. In kljub temu, da svetilka ni bila prižgana!

In še nekaj: še danes ne vem, ali sem takrat prav ravnal. O sveti maši in o desetki rožnega venca nimam pomislekov; ti dve resničnosti zmeraj delujeta v našo pomoč. Ampak tisti nasvet odnosno odsotnost nasveta... Morda me bo kdo med

spoštovanimi bralci in bralkami lahko poučil.

Kadar si z delavcem - ob prisotni smehljajoči se ženi - podava roko, se za hip zazreva drug drugemu v oči in zmeraj v njih odkrijeva najino skrivnost. Svetlika se in del svetlobe steče v najin smehljaj.

Ameriška mornarica na suhem

Če danes vprašate starejšega Japonca ali Japonko, ali je pomenil konec 2. svetovne vojske nekaj dobrega za Japonsko, menim, da bo odgovor večinoma izzvenel v naslednji stavek: »Bogovi so bili Japonski naklonjeni: zasedli so jo Amerikanci, ne Sovjeti.« In Amerikanci so skušali Japonsko spraviti na lastne noge, kar se jim je v veliki meri posrečilo. Mi katoličani - jezuiti se imamo za katoličane - smo kmalu po vojski zgradili na robu Tokia zavetišče za otroke, ki jih matere niso mogle (in včasih niso hotele) zdravo in pametno vzgajati. Med otroki je bilo zmeraj tudi nekaj najdenčkov s ceste. Prva tri leta nam japonska vlada ni pomagala; njeni uslužbenci so čakali, da ali propademo ali zdržimo in delo nadaljujemo. Z božjo pomočjo smo zdržali. Pri tem nam je pomagala s hrano in denarjem - ameriška mornarica. Njeno glavno oporišče je bilo v pristanišču Jokosuka (po naše pisano in izgovorjeno). Žena najvišjega njenega poveljnika na Japonskem je bila katoličanka, brihtna, blaga gospa. Spodobi se, da vsaj po tolikih letih izdam njeno ime: gospa Yeomans. Ne vem, kako je izvedela za našo postojanko. Iz pristanišča nam je pošiljala kamione, polne hrane in oblek; od časa do časa tudi kakšen ček v dolarjih (en dolar je bila takrat vreden 360 jenov).

Naša postojanka dveh solidnih stavb in ene manj solidne, se je dvigala iznad rižnih polj, ki jih danes ni več. Bili smo del obubožanega predmestnega Tokia. Prebivalci okrog nas so cenili naše delo za otroke. Toda dejstvo, da mi misijonrji nismo blesteli ne z obleko ne z načinom življenja, nas je v njihovih očeh istovetilo z ljudmi, ki živijo bolj od miloščine kot pa od dela pridnih rok. Tudi če Japonci sami nimajo dosti, svoje siromaštvo skrivajo, a v siromašnem bližnjem ne morejo najti - vsaj zlahka ne - vrednot. Nekaj je krivo hindujsko-budistično verovanje v preseljevanje duš. Po tem verovanju sta trpljenje in uboštvo posledica pregreškov,

storjenih v prejšnjem življenju, zato je pač treba delati pokoro, da bo naslednje življenje tem bolj srečno.

In potem se nekega lepega, a oblačnega dne zgodilo. Dva dolga, elegantna, črna avta z zastavico. V obeh sta za volanom sedela ameriška mornarja. Kaj takega naši sosedje še niso doživeli. Vrata avtomobilov se od- pro in ven skočita strumno oba šoferja in galantno pomagata samim gospem v prvem in drugem avtomobilu, da se varno znajdejo na prašni, od zadnjega dežja tu in tam mokri cesti. Da je voditeljica teh dam Američanka, ni bilo težko uganiti. Ah, kako so se razširile oči naših sosedov, ko so med spremljevalkami spoznali to in ono plemenito Japonko! Zakon je bil odpravil naslove plemstva, toda na naši periferiji so ljudje še zmeraj govorili o plemenitih kot o višjih bitjih. Gospe so izginile v našo stavbo. Sosedje pa so vztrajali na drugi strani ceste, kajti avtomobila sta stala na straži pred vhodom in belo oblečena mornarja tudi. In kaj so prišle gospe delat k nam? Prišle so šivat, krpāt in na splošno popravljat obleke, srajce in nogavice naših otrok. Za zadostno število pomočnic še nismo imeli dovolj denarja.

Kot mi je gospa Yeomans pozneje zaupala: povabila je bila vse te bolj ali manj plemenite gospe, da gredo z njo v naše zavetišče in pomagajo otrokom - in kdo bi se ne strinjal z ženo najvišjega poveljnika ameriške mornarice na Japonskem? In ko mi je to pripovedovala, so se ji oči hudomušno zasvetile. Plemenite japonske gospe so najbrž prvič v življenju videle tokijsko periferijo. In toliko revnih japonskih otrok, lepo oblečenih, lepo počesanih in skrbno umitih. Še enkrat pozneje jih je gospa Yeomans znova pripeljala - in nekatere so privedle svoje prijateljice. Odkrile so nov svet. In otroci so povsod ljubki, pa naj so plemeniti ali ne. Če se ne motim, jih je gospa Yeomans po delu gostila, mi jih nismo mogli.

Odtlej je bil na naši postojanki lažje delati. Lažje pričakovati pomoč in sodelovanje. Življenje zmeraj nekaj zahteva od vsakega občestva. Med našimi sosedi se je razširilo prepričanje, da le na videz živimo preprosto življenje, v resnici smo pa povezani z onimi na vrhu. Mi misijonarji bi radi popravili "z onimi na vrhu" v "z Onim na vrhu", našim Božjim Misijonarjem. A kaj, ko so naši dobri sosedje pri tem zmajali z glavo: »Lepo, da ste tako skromni. Mi že vemo...«

Prošnjo imam: naj dobri Angel Varuh gospe Yeomans prevede moj članek v nebeški jezik, da se bo gospa znova poredno nasmehnila - kot nekoč - in veselo sprejela našo hvaležnost. Nismo je pozabili, čeprav že dolga leta nimam nobenega pisma od nje. Še enkrat: Boglonaj!

Teh treh besed ne morem pozabiti

Ali ne vsebuje ogromno angleških popevk tri besede "I love you"? To so krasne in globoke besede, če je ta "you" sam ljubi Bog. Ali pa če si zakonca po letih skupnega življenja še zmeraj lahko zašepetata te tri besede. Toda jaz imam v mislih tri japonske besede. V začetku bivanja na Japonskem jih v svojem jezikovnem priročniku nisem zasledil. Morda jih je vseboval, a sem jih prezrl. Je bilo pri tem več nemarnosti kot utrujenosti? Ne vem več.

Prvo besedo sem začutil bolj na zobeh kot na koži. Zobozdravnik - še dnes ga štejem med svoje prijatelje - je končal vrtanje. Iz zobozdravniške sobe ga je klical telefon. Preden je pohitel k telefonu, mi reče: »Jusújde kudasáj!« (po naše izgovorjeno). V ustih imam drobce ovrtnega zoba. Toda kaj hoče od mene? Poznam besedo, podobno njegovi hitro izgovorjeni želji. To je "jusúru«; pomeni pa "zibati se, gugati se". Stol, na katerem sem sedel, se ni dal premikati. Torej mora biti neka druga beseda. Ali naj drobce v ustih požrem? Na stolu bolj ležim kot sedim. Obrnem glavo na levo in butnem v neke vrste pljuvalnik. Na njem je nekakšen gumb. Znebim se drobcev v ustih v pljuvalnik in pritisnem na gumb. Ker imam glavo obrnjeno h gumbu, mi močan vodni curek udari v obraz. Ne bi smel tako močno pritisniti. Po ropotu vrat vem, da se je gospod doktor vrnil. Lepo se zlekнем čez stol in široko odprem usta. Nočem, da vidi mokre oči in mokro čelo. Kot zobozdravnika ga pritegnejo odprta usta. Zdaj slutim, da pomeni "jusájde" nekaj takega kot izpljuniti. Doma me potem slovar pouči, da je to beseda za izplakovanje.

Druga od teh nepozabljivih besed je "minaráj". Tajfun me jo je naučil. Na tokijsko periferijo je prinesel tak dež, da brez škornjev nisi mogel čez dvorišče. Zemljišče našega otroškega zavetišča je bilo sicer poceni kupljeno, toda dež nikoli ni hotel hitro izginiti v zemljo. Tri dni nepretrganega dežja spremeni dvorišče v ribnik. Kljub tajfunu moram z električnim vlakom - kot pravimo - v mesto, se pravi v središče Tokia. Ceste so tlakovane, kanali ob cestah pa niso dovolj široki in voda hitro preplavi pločnike. Za vsak primer je treba imeti dovolj visoke škornje. Meni so dali na razpolago škornje, ki so mi segali do kolen. Šele pozneje zvem, da v takih škornjih hodijo okrog vajenci podjetij, ki se bavijo z ribami. Torej stojim v

precej zasedenem železniškem vozu. Ljudje me gledajo s široko razprtimi očmi. Tu pa tam ujamem besedo "gájdžin", ki pomeni "tujca". In besedo "minaráj", ki jo doma odkrijem, da pomeni "vajenca". Nekdo polglasno izreče "eráj, ne", kar pa dobro razumem. Pomeni nekaj takega kot "vsa čast". Torej so me s spoštovanjem ogledovali, tujca, ki se uči, da bo nekoč prodajal ribe ... Veliko pozneje sem tudi zvedel, da z besedo "minaráj" označijo vsakogar, ki si skuša izven šole pridobiti določeno obrt. Toda škornji do kolen navadno razvrščajo nosilca v kategorijo zaposlenih z ribami. Če me dandanes Japonci pohvalijo, da govorim japonsko brez tujega naglasa, odgovorim "minarájču des", po naše "še zmeraj se učim" (japonščino). In se je res učim, čeprav ne več na primitiven način. So tujci, ki jim Japonci že po nekaj tednih bivanja na otokih nastavijo past (več ali manj podzavestno): komaj nekaj časa ste med nami, pa že govorite japonsko! In prenekateri tujec zdrсне v past. Problem je v tem, da mu Japonci - iz japonske vljudnosti - ne morejo povedati, kaj vse še manjka tujčevi japonščini.

Da sem spoznal tretjo besedo, sem se moral najprej seznaniti z ljubeznivim misijonarjem iz Kanade. Za rojstni dan sem ga hotel razveseliti s šopkom rož, ki jih je imel rad. Sem torej v cvetličarni. Prijazni cvetličarki povem, da želim kupiti rože "šínpu no táme". Pozneje sem zvedel, da sta v japonščini dve besedi z enakim naglasom, ki ju izgovarjamo "šínpu". Po pisavi ju zlahka razlikujemo, v govoru pa s primernimi dodatnimi besedami, ki pa so meni manjkale. En "šínpu" pomeni katoliškega duhovnika, drugi pa - nevesto ... Cvetličarki bi moral reči vsaj "šínpusáma no táme ni", po naše (kupujem rože) za gospoda duhovnika. "Sáma" je kar se da vljuden izraz za osebo. "Šínpu" brez "sáma" je navaden, ponižen način govorjenja o nevesti. Cvetličarka - znana po odlični ustrezljivosti - je do konca prepričana, da kupujem za nevesto; jaz pa sem do konca prepričan, da kupujem za gospoda misijonarja. Cvetličarka: »Ali ima nevesta rada sanjsko lepe rože? Ali raje bolj realistične?« Ni mi težko odgovoriti: »Bolj realistične.« Zagotovo sem vedel, da se gospod misijonar ne predaja sanjam, vsaj podnevi ne. Cvetličarka: »Ali so rože namenjene celi mizi povablencev ali eni sami osebi?« Pri omembi "cele mize" me spreleti. Za celo mizo povablencev nimam denarja. Odločno odkimam: »Za eno osebo.« Cvetličarka: »Ali želite ekspresno dostavo? Je malce draga, a solidna in hitra.« Jaz: »Rože bom osebno nesel.« Cvetličarka (se nasmehne): »Imate prav. To je bolj intimno.« Intimno in ceneje, si mislim. Cvetličarka me povabi, da grem z njo na ogled v obširno cvetličarno. Omamno diši. Nosnice se širijo. Toda ob nekaterih cenah na lončkih se ti stisne želodec, amatersko povedano. Cvetličarka hodi počasi; zdi se, da ni tako prožna ob cvetlicah z

visokimi cenami. Vprašam: »Imate rdeče vrtnice?« Cvetličarka: »Oprostite, da vam jih še nisem pokazala.« Cvetličarka: »Vrtnice so sveže. Tudi če se odpravite na potovanje, vas ob povratku še vedno lepo pozdravijo.« V tistih letih so si Japonci lahko privoščili komaj nekaj dni "medenega tedna". Jaz: »Japonska je tako lepa, da ni treba hoditi v tujino.« Cvetličarka (se lahko prikloni, oči se ji zasvetijo): »Oh, ko bi vsi japonski novoporočenci tako mislili kot vi!« O gospodu misijonarju pa res nisem imel dvoma.

Zdaj lepo razlikujem med "šínpu" in "šínpu"; lahko obema dodam "sáma" in s primernimi besedami pred besedo "šínpu" ali po njej odstranim vsak dvom. A šele zdaj, po tolikih letih bivanja na Japonskem. Če bi zbral vse napake, ki sem jih zagrešil v japonščini, bi bila gora višja od Fudži. Ne bom jih zbiral: po spoštljivem prepričanju cele Japonske mora Fudži ostati najvišja gora Japonske.

Če boste to brali, berite po jedi - nadaljevanje

Poletni ščurek

Pri nas na Japonskem je kar naenkrat poletje. Nato približno en mesec dežuje, včasih močno, včasih rahlo, in vendar se ves čas srajca lepi na koži zaradi zraka, nasičenega z vlago. Le kaj ji ugaja na teh otokih, da noče drugam. S to vlago so v najsrečnejšem odnosu pivovarnarji.

S prijateljem sediva na terasi ene izmed bolj moderno zgrajenih predmestnih tokijskih hiš. Sediva z obrazom proti lahnemu vetru, ki ga je vlaga na poti čez reko Ára pokvarila. Zato polna pričakovanja gledava kozarec v roki, ki se počasi polni s šumečim, hladnim pivom. Dvigneva ga v čast - kot zvesta katoličana - Mariji Vnebovzeti; danes je 14. avgust, ki je mnogim Japoncem dan mrtvih v drugi svetovni vojski. Prav ko ssem na tem, da srknem - glej, kaj prileti na rob kozarca? Rjav ščurek! Do tega trenutka nisem vedel, da lahko ščurki letijo. Krila je lepo pritegnil k sebi in z užitkom obsedel na kozarcu. Prijatelj ob meni pokaže z roko na ograjo terase: še dva ščurka pristaneta, se dvigneta in zletita proti nam. In če

boste rekli: »Sam hudobni duh jih je pripeljal, da jima pokvari vigilijo,« - ne bom protestiral. Moj prijatelj tudi ne.

Jesenski ščurek

Jesen na teh otokih nastopi takorekoč neopazno. Starejši ljudje najprej začutijo spremembo. Sicer se pa sonce še zmeraj smeje pticam selivkam, ki se z velikim vriščem podijo od enega konca neba do drugega. Nekatera drevesa si nadenejo čudovito zlato-rumeno barvo, nekatera se naličijo celo z rdečo barvo. Toda starejših ljudi ne morejo prepričati; zjutraj in zvečer je hlad zmeraj bolj občuten. Predvsem pa se množijo obiski tajfunov.

Tudi jaz se podam na obisk, pa ne istočasno s tajfunom. Obiskati hočem nad 90 let staro gospo, japonsko katoličanko. Pri teh letih komaj kaj sliši, zato ne odgovori na zvonec pri vratih, čeprav ga tako pritiskam, da užaljen le še šepeta. Poskusim vrata - niso zaklenjena. Previdno stopim v vežo. Gospa je znana po svoji ljubezni do mačk. Najbrž jih je imela več kot deset v zadnji sobi svojega prostornega stanovanja. Še enkrat zakličem »Gomén kudasáj!« po naše »Oprostite, da vas motim!« Pred menoj je ob zidu nekakšen pult, na njem ležijo tri mačke, na zidu pred njimi pa se sprehajajo gor in dol - črni ščurki. Dobro rejeni so, kar svetijo se od maščobe. Mačke jih zasledujejo z očmi, prelene so, da bi stegnile taco. V kotu veže opazim lopato. Zgrabim jo in z njo zamahnem po celi steni - ščurkov ni več in mačk tudi ne. Toda precej ometa tudi ni več na zidu. Nekaj ščurkov leži mrtvih na tleh. Hitro spravim lopato v kot, ker čujem korake. Ropot je zdramil gospo, ki je najbrž v svoji topli sobi med mačkami zadremala. Lepo prijazno se pozdraviva in ko se gospa obrne, da bi šla pred menoj, opazi dobršen del stene brez ometa. Takoj se mi opraviči:

»Jesen je, tajfuni prihajajo, v zadnjih časih tudi potresi. Še danes bom telefonirala zidarju.«

»Ali smem malce pospraviti po veži, da ne bo zidarjevo delo preveč drago?«

»Ne, ne! Tistih nekaj dodatnih jenov bo zidarju prav prišlo, veliko družino ima in novo leto je na obzorju.«

»Gospa, hvala vam, da tako ljubeznivo misite na rokodelce.«

Toda tega zadnjega stavka ni več slišala.

V jedilnici je na mizi spala mačka. Pognala jo je v drugo sobo. Ko je pripravljala čaj, so mi oči drsele po stenah. Prav nad mizo na stropu, kjer se dotika zidu, sedi črn ščurek.

Toda ta dan nobeden ne pade v čaj.

Če boste to brali, berite po jedi

Da so se ti štirje dogodki dogodili v štirih letnih časih – v vsakem po eden – niti ni bistvene važnosti. Zato začnimo pripoved z zimskim časom.

V Tokiu redko sneži. Hvala Bogu! Sicer imajo rešilni avtomobili ves dan toliko dela, da se dan zdi ena sama vpijoča sirena. Japonci, posebno pa Japonke, ne znajo hoditi po snegu. Hitro zdrsijo v sneg, iz katerega se potem ne morejo več dvigniti. Ritem mestnega življenja začenja zaostajati. Posebno čas okrog poldneva ne sledi več kazalcem.

Gospa A. Y., ena izmed mojih socialnih pomočnic, me pokliče po telefonu že ob enajstih. Čeprav dela v uradu državnih železnic, se ta dan lahko giblje malce bolj prosto. Zaradi snega, ki je celo noč prihajal v Tokio. Povabi me na “udón”, se pravi na kitajsko-japonske vroče rezance. Kakor nalašč za megleno-zasneženi dan. Pol ure po telefonu se dobiva v lokalu blizu njenega urada. Pred leti si je bila kupila čevlje za sneg, ko se je mudila na severnem otoku Hokkájdo, kjer traja zima štiri mesece.

V lokalu se usedem k prazni mizi; danes ni dosti ljudi. Ona pa gre naročit, plačat in sprejet dve skledi kadečih se rezancev. Vonj, ki ju spremlja, preide v delovanje na daljavo: sokovi mojega želodca se odzovejo. Rezance jemo po navadi s paličicami. Vroče rezance s paličicami dvignemo iz juhe nad skledo, a le toliko, kolikor je potrebno, da se vroča juha pocedi nazaj v skledo; prevroča je za ustnice. To je treba videti: teoretično je juha v skledi, toda praktično se kar cedi od rezancev. Vljudno čaka, da gospa začne z jedjo. Boljše vrste rezanci vsebujejo tudi ocvrte ribice. Po vonju sodeč gotovo polnijo tudi najini skledi. Gospa zajame s paličicami prvo takšno gmoto in jo približa ustom. Roda se ji ustavi. Oči se

zastrmijo v gmoto. Tudi jaz zapičim oči v gmoto, na zunaj lepo ocvrto. Gospoa drži gmoto s paličicami in s težavo zašepeta: »Áburamúši!« Po naše: "ščurek". Za hip pogledam v svojo skledo, a ne opazim ničesar izrednega. Gospo pospremim s skledo s ščurkom nazaj k prodajnemu pultu. Gospa postavi skledo na pult in namigne od sklede k prodajalcu. Ta se vljudno prikloni, nekaj zamrmra in s svojimi velikimi paličicami vrže pečenega ščurka v vedro pod pultom. In - ponudi isto skledo rezancev gospe nazaj. Ta se brez besede obrne in molče - in lačna - odideva iz lokala.

Ne vem več, kaj sva potem jedla in kje. Le to vem, da sva se ta dan odrekla rezancem v skledi.

Čisto naravno se po zimi spominjam tudi pomladi. Spomladi se tako ptički kot Japonci in Japonke ženijo. Večinoma še zmeraj prvič, a nekateri že drugič. Ne vem, ali se tudi ptički tako - rekel bi: nezrelo - obnašajo. Rad se odzovem povabilu k svatovski pojedini, posebno če mi ni treba prispevati k slovesnosti govora. Ker so ob slavnostni mizi vsi dobre volje, lažje primaknem kakšno misel v smeri evangelija, ki ga pozna tako malo Japoncev.

Da se vrnem na dogodek. Nadenem si boljšo obleko in kravato vesele barve. Tokio je ogromno mesto in hiteti moram, da pridem o pravem času. Posebno ker ne vem, koliko bo gostov; če jih je malo, zamudo vsi opazijo in deluje negativno. V dvorani vlada veselo razpoloženje.

Čim večkrat morajo strežniki v kuhinjo po jedí, tem bolj slovesno je: človek ima vtis, da se pojedina širi v neskončnost. Mene posadijo poleg francoskega misijonarja, ki je član Pariške misijonske družbe in se odlično počuti. Francosko vino, ki ga servirajo, je doma blizu njegove domačije. Tudi on nosi kravato.

Ko si jo popravi, si jo skušam popraviti tudi jaz. Na spodnji strani kravate, tam, kjer se srajca in kravata dotikata, začutim nekaj, kar se zdi, da se je zajedlo v kravato. Z obrazom pazljivo sledim obrazu soseda, s prsti pa skušam neopazno ugotoviti, kaj se drži kravate. Z levo roko sežem po kozarcu vina, da se okrepčam. Ne morem več dvomiti: ščurek je. Ali je živ? Ali je le še truplo? Strežnik v bližini opazi, da spet sežem po kozarcu vina. Takoj prihiti z novo buteljko. Prepričan je, da sem levičar, ker mi desnica počiva na kravati. Vljudno z leve strani naliže vino, za kar se mu zahvalim.

Ščurkovo truplo je hladno, torej je mrtev. V omari, kjer visijo moje kravate, najbrž ni bilo dovolj kisika. Ali pa se je bil najedel volne in naftalina. Če bi lahko šel v toaleta, bi se ga znebil. Toda v tem trenutku vstane slavnostni govornik in začne glavni govor.

Nepisano pravilo je, da ga vsi gostje poslušajo. Je namreč neke vrste razglašanje odlik tako ženina kot neveste. Natarakar v bližini pridno pazi na mojo levo roko. Spet mi vljudno in neopazno naliže vino v kozarec. Ne upam si odmakniti prstov od ščurka - slišal sem, da mrtev ščurek smrdi. Če se prav spominjam, je slavnostni govor - s ploskanjem vmes - trajal skoraj pol ure. Nato je toaleta z ogromno količino belega toaletnega papirja spremila ščurka na zadnjo pot.

Hvala Bogu, da imamo Slovenci trdoživ sistem z ozirom na količino vina. Ob vrnitvi iz toalete me je vljudni strežnik že čakal z buteljko. Kot "levičar" sem v desni roki krčevito stiskal robček.

Gospod misijonar mi je še isti dan čestital, da znam ceniti odlično francosko vino. Pomislite: samo pet kilometrov je od njegovega doma do te slavne vinoteke.

Poletni in jesenski ščurek prideta na vrsto prihodnjič.

Za tankimi stenami

Človek mora živeti na Japonskem vrsto let, da opazi napredek. Ko sem prišel na Japonsko pred več kot pol stoletja, so bile prenekaterne stene bivališč tanke. Ne mislim na tipično japonske premakljive stene iz ojačene lepenke. V mislih imam stene, ki jim takrat ne bi mogel reči, da so iz gluhega cementa. V neposrednih povojnih letih je bilo važno le to, da si lahko kje bival. Tudi zame je bilo to važno. Posebno, ko sem hodil nabirat denarne darove za našo socialno-misijonsko postojanko na robu Tokia.

Tistega usodnega dne sem nameraval oditi v oddaljeno obmorsko mestece. Toda prijateljska družina, ki mi je po navadi nudila prenočišče, je za nekaj dni odpovala. Še enega prijatelja sem imel v tem mestecu. Prav ko sem ga oklkal po

telefonu, se je odpravljaj tudi on na potovanje. Skrajni čas je, da omenim dejstvo: bil je konec aprila z nekaj državnimi prazniki na obzorju. In s prvo pomladansko toploto v zraku. In najbrž tudi s preveč utrujenimi srci naokrog. Kakorkoli že - prijatelj mi je ponudil ključ od sobe, ki jo je bil podedoval po umrlem sorodniku. Je sicer razmeroma udobna soba, toda v sklopu še drugih sob. Poslopje stoji blizu morja. Nekaj sob je rezerviranih za ljudi, ki delajo na ladjah. Če me to ne moti, imam sobo na razpolago za več dni. Hvaležno sprejem ponudbo. Pred svojim odhodom mi na postaji izroči ključ. In naj ga pustim tam in tam, ko se vrnem v Tokio.

Dandanes so tudi v tem mestecu poslopja ob morju tako privlačna kot tista v sredi mesta. Takrat, kakih deset let po vojski, pa so razne prerokbe o zmagi različnih ideologij krasile - po pravici rečeno maličile - zidove. Toda stavba kot takšna mi ugaja: okeno je odprto v morje, stopnice do drugega nadstropja niso previsoke; od hiše ni daleč do raznih mestnih predelov. Nosnice se tudi kmalu navadijo na dobesedno sintetičen vonj iz rib, bencina in drugih pristaniških sestavin.

To je moj drugi večer v tem poslopju. Tudi če se elegantno izrazim, da sem prebil dan misijonsko angažiran, te besede ne spremenijo dejstva, da sem beračil za denar. In beračenje je delo. In delo utruja. Ta večer hitro zaspim.

Nekaj me zbudi. Besede, izgovorjene čisto blizu, glasno, ostro. Negibno ležim. Oči mi drsijo skozi temo okrog mene. Glasovi prihajajo od druge strani stene. Nekdo se zakrohota, nek ženski glas stoka, krohotu se pridruži ledeno zapovedovalno še drug moški glas, sledi ženski krik, potem šum teles, ki udarijo ob steno, in potem - strel. In potem je tako tiho, da čujem bitje svojega srca. S postelje se splazim k oknu in previdno odmaknem zaveso. Nekaj ladij drema ob pomolu. Ne bi rekel, da spijo, ker se svetilke v jamborih premikajo sem in tja. Svetilka na valolomu je čisto mirna. S pomola se odmakne motorni čoln in izgine v temi onstran valoloma. Nebo je pokrito z oblaki kot da so tudi luna in zvezde odšle na potovanje. V takšni temi ni težko odstraniti trupla in ga spraviti na ladjo.

Spomnim se opazke svojih japonskih prijateljev: gangsterji na Japonskem se izogibajo navadnih, povprečnih ljudi, če jih ti pustijo pri miru. Svoje trnke mečejo za velikimi ribami v vodah delniških družb ... Previdno potegnem zaveso na prejšnje mesto, tiho se vrnem k postelji. Poslušam. Nekaj šuma ujamem, sicer pa je čisto tiho. Poslušam. Še tišje je. Z zaupnim pogledom k angelu varuhu spet zaspim.

Tretji dan. Telo je spočito, vest pa ne. Kaj, če se je zaradi poraza v vojski taktika gangsterjev spremenila? Takozvani ovprečni ljudje so tudi vpleteni v mednarodna razmerja, marsikaj vedo, kar lahko - pod pritiskom izsiljevanja - razkrije denar. V prtljagi nosim s seboj droben angleško-japonski slovarček. Za vsak primer. Sicer že obvladam navaden pogovor - do neke mere, se razume. Tudi če bi imel na razpolago vse potrebne besede: ali bi jih lahko tako povezal, kakor jih japonščina zahteva za nedvomljiv smisel govora? Dvomim. V tovrstnem dvomu nisem dolžan reagirati. Vem, da bi tudi z angleščino ne mogel razčistiti problema. V tistih letih je policija razpolagala le s peščico policistov, večjih angleščine. Sicer se je policija v številnih tečajih izpopolnjevala - vendar za prihodnost, ne za trenutno stanje v mestecu ob morju.

Tretji dan končam kot vse druge dneve "dela" V žepu nosim prejete darove v obliki denarja. V srcu nosim hvaležnost Bogu: ljudje so dali te darove meni, lahko bi jih hranili drugje. Nekateri, seveda, jih bodo. Kot zmeraj. V žepu in srcu vlada ravnotežje. V vesti pa ne. Še zmeraj me grize negotovost. Nekaj bi moral vsaj poskusiti v smeri rešitve. Saj gre za človeško življenje! In človek ni ne prodajni avtomat, ne opica.

Ob vhodu v poslopje me prijazno pozdravi prileten možakar, ki ga vidim prvič. Predstavi se za oskrbnika poslopja. Angleško govori kar dobro; spominja me na srežnike na mednarodnih ladjah. Izrazi upanje, da me pčretekla noč ni vrgla iz spanja. Šlo je za glavno zadnjo skušnjo nove japonske gledališke skupine. Gospod oskrbnik si mane roke.

»Rad imam igre. Ta je, kolikor vem, prva v tem mestecu po vojski. Vesel sem, da smo spet zmožni kulture!«

Kimaje se strinjam. Tudi jaz sem vesel - tja do spodnje plasti vesti, kjer se nabirajo dvomi. Eden od teh se je skrtil in mi zdaj, ko to razkrivam, šepeče: »Si gotov, da oskrbnik ni bil v službi gangsterjev?«

O najmanjši, usodni japonski črki

Saj veste, kaj se vse dogaja pri selitvi, kaj vse lahko naenkrat izgine med selitvijo. Moj misijonski cekar je oguljen, tu in tam popravljen, z leti zmeraj manj trd – zlahka ga stisnete med druge predmete. In pozabite nanj. In na listke, ki jih vsebuje, nekatere že nečitljive. A tisti, o najmanjši, usodni japonski črki je še zmeraj čitljiv.

Na sredi listkove praznine stoji “n”. Vsi drugi japonski soglasniki nastopajo v spremstvu samoglasnikov a, e, i, o, u; glas “n” pa lahko konča sam po sebi (in navadno tudi je tako) besedo iz japonskih zlogov. Skrivnost te možnosti je v tem, da zveni japonski končni “n” malce skozi nos, tako da v resnici ni le osameli soglasnik (menda od 12. stoletja naprej).

Po tolikih letih na Japonskem pišem o soglasniku “n” brez obotavljanja. To pa ne velja za čas, ko sem listek označil z “n”. Marsikaj sem si bil takrat zapomnil, marsikaj sem v umljivih stavkih lahko povedal. Marsikje sem ga tudi polomil.

V predmestju, kjer sem stanoval, so prijazni japonski sosede opazili, da si sam perem perilo pod kuhinjsko vodno cevjo. Nekega meglenega jutra so me na cesti ustavili:

»Dobro novico imamo za vas.«

Do tedaj sem se že toliko navadil na vljudnost, da sem smehljaje sklonil glavo in priklonil zgornji del telesa, a ne pregloboko, ker nisem vedel za vsebino novice.

»Poznate most za pešce čez reko Ára?«

»Poznam.«

»Če nadaljujete pot čez most naravnost v mesto, pridete čez kakih deset minut do trgovine z velikim transparentom “Kuriningu” (to je japonsko črkovana angleška beseda “Cleaning” oziroma “Dry cleaning”, kar pomeni Pralnico in Kemično čistilnico). Ker je podjetje novo, je zelo poceni. Na svidenje!«

Še enkrat se priklonim, to pot globlje. Z zamahom roke odidejo in megla nad reko jih pogoltne.

Japonci imajo radi moderne aparate, ki jim olajšajo življenje; menijo, da delo z rokami, če ni nujno, manjša uživanje življenja. Meni ga sicer ni manjšalo, a krajšalo mi je razpoložljivi čas. Vesel sem bil možnosti, da s hojo v mesto opravim kar nekaj stvari takorekoč brez odlašanja. Že prej sem slišal, da perilo, ki ga pere tovrstna pralnica, po prejemu lepo diši. Tega ne bi mogel trditi o svojem pranju, ker sem uporabljal "milo za vse potrebe", kot so ga še dolgo po drugi svetovni vojski izdelovali in prodajali. Bilo je res za vse potrebe, dišalo pa ni.

Kar se mi je bilo čez teden nabralo, sem vtaknil v lep zavojček. Lepa zunanja oprema je na Japonskem odločilna: po njej večkrat sodijo človeka. Megla se kar ni hotela dvigniti nad mostom, čeprav je imela na razpolago ostale dele tokijskega vele mesta. Kakih dvajset minut sem rabil za čez most do stavbe s transparentom. Začuden berem pri vhodu s stopnicami: »Prosim, v drugo nadstropje.« Kot Amerikanci štejejo tudi Japonci vežo za prvo nadstropje. Mislim si: nova trgovina deluje na nov način.

Drugo nadstropje sestoji iz osvetljenih vrat in dolgega, temnega hodnika. Vstopim. V enem kotu sedi starejša žena in bere pred kupom revij na mizi. V drugem kotu sedi človek z berglami; zdi se, da spi ali dremlje naslonjen na steno. Udobni sedeži, ugotovim, ko se usedem in položim zavitek perila na kolena. Vsekakor nov način delovanja, si rečem. Ljudje lepo počakajo, da v najkrajšem času dobijo nazaj oprano perilo - ni jim treba dvakrat v mesto. Čudim se, da se z onstran vrat v trgovino ne čujejo stroji, tudi lahno brnenje ne. Tudi to pomeni napredek, ne podražitve; prijatelji so mi pohvalili zares nizko ceno. Še dva človeka vstopita: žena vodi moža, kot da ne vidi dobro.

Ura na steni zapoje devet (morda devet trideset, ne spomnim se več). Vrata notranje sobe se odpro in iz nje stopi belo oblečeno dekle. Nekaj začne pobirati začeni v kotu. Potrdila za oddano perilo? Pozabil sem reči, da nas je vse prijazno s poklonom pozdravila, ko je bila na pragu. Naj ji oddam zavojček perila, ko pride do mene? Ali ni varneje, da jo pozdravim angleško, ker mi še toliko japonskih življenjskih izrazov manjka? Zdaj je pred menoj.

»Good morning, Miss,« se ji nasmehnem. Mj zavojček perila je zdaj bolj viden na kolenih.

Tudi dekle se nasmehne: »You sick?«

Odkimam: »No, no!«

Ne vem, zakaj me potem sočutno pogleda in z roko pokaže proti notranji sobi:
»Here kuriniku.«

Vstanem, se priklonim, skoro bi v zadregi spustil zavoj perila na tla.

»Thank you,« ji rečem, ona pa »Bái, bái,« kar se je po vojski udomačilo (za angleški "bye-bye" posebno, ko se poslavljam od otrok).

Na cesti si še enkrat ogledam transparent. Z debelimi črkami je natiskano "Kuriniku", kar pomeni isto kot Clinique, Clinic. Spregledal sem, da med drugim "n" in drugim "k" ni še enega "n".

Ne, prijatelji me niso hoteli varati. Mrzla megla je malce popustila, a je še zmeraj ležala na strehah. Grem n aprej in zagledam velik rumen transparent. Tu je trgovina v prvem nadtropju (pritličju, po naše), med drugim "n" in drugim "k" je še en "n". Ta "n" še danes ni v vsakem tovrstnem transparentu jasno viden.

V zgodnjem zimskem jutru na poti v pekel

Vsako tretjo nedeljo v mesecu sedem zgodaj zjutraj v avtobus, da lahko čez dobri dve uri pridem v majhno, lično cerkvico za sveto mašo. Prav za cerkvico se v veliki razdalji, a vidna dviga najvišja japonska gora Fudži, katere ime naj bi po starem izročilu pomenilo "boginja ognja". Menda so Japonci prvotne prebivalce teh planot vse pobili, imena gore pa niso mogli - ali si niso upali - izbrisati; kdo ve, če se ne bi boginja nad njimi maščevala ...

Poleg mene sedi v avtobusu lepo oblečen japonski gospod, ki vzbuja vtis premožnosti. Hitrost avtobusa je več kot zmerna, a je tako dobro zgrajen, da drvenje nikogar ne moti. Pred dnevi je padal sneg, a danes je sonce že zgodaj na belih hribih in v globino pogreznjenih dolinah, tako da se njihova zelenina začanja močnejše svetlikati kot belina hribov. Vse to gledam in občudujem, saj sedim pri oknu. Naenkrat me imenitni sosed japonsko nagovori:

»Ali smem motiti vaše zanimanje za naravo, ki jo tako natanko opazujete?«

»Ni problema,« odgovorim, »a moji japonščini manjka kar nekaj važnih besed.«

Smehljaje zamahne z roko, kar zame pomeni, da mi vnaprej odpušča.

»Ali vas kot zahodnjaka zanima reinkarnacija?«

»Ne, gospod, osebno me ne zanima. Sem katoličan in zame je življenje enkratno. Žig smrti je dokončen.«

»Vaše stališče kot kristjana mi je jasno. Na nek način ga občudujem, a zdi se mi, da je za človeka porazno.«

»Porazno? Kako to mislite?«

»Tudi če je človek dober, je to le ena njegova stran. V človeku je še nekaj božanskega, kar čaka na osvobojenje od človeškega – čaka na to, da postane tudi človeško – recimo – del božanskega. Dobro in slabo v človeku ne igra več odločilne vloge.«

Kot da potrebujem čas za odgovor, se ozrem v naravo; dolina je skoraj brez snega, na sredi je majhno pokopališče, ob njem teče lokalna železnica. Na pokopališču ni videti nobenega križa, vsaj z mojega okna ne. Obrnem se k sogovorncu:

»Da moderna znanost zahteva Nekoga, ki je ustvaril svet in njegovo fantastično enostavnost in kompliciranost, postaja vedno bolj razvidno. In človek je sijajen del tega z zvezdnimi sestavi okrašenega sveta. Človek z razumom in dušo. In če se spomnite zgodovine in Kristusovega vstajenja iz groba – in njegovih zmagoslavskih besed, potem ni prostora za nekaj božanstvenega v človeku, kot da bi človek ne bil iz razuma in telesa ...«

Moj sogovornik malce molči, kot da premišljuje in morda išče primeren odgovor. Čakam. Naenkrat se avtobus na silo ustavi: nekaj na cesti pred nami je to izsililo. Dosti se ne vidi, ker je kar nekaj vozil pred nami in vrsta se zdi dolga. Od daleč prihaja zmeraj močnejše tuljenje rešilnega avtomobila.

»Ostanite v avtu!« nam takorekoč zapoveduje šofer.

Rešilni avto zdrkne mimo nas z vso brzino, ko jo zmore.

Čez kakih petnajst minut se naš avtobus počasi premakne, a prejšnjega tempa ni. Cesto so zožili, a vožnja se nadaljuje.

Moj sogovornik se obrne k meni:

»Če bi človek lahko dokazal to, kar navajate ...«

»Kar sem omenil, sloni na dokazih, gospod,« mu rečem in s prijaznostjo v očeh skušam napraviti svoj odgovor prijeten.

»In koliko ljudi se briga za dokaze?«

»Vsem bi morali pri tem pomagati,« nadaljujem.

On pa rahlo odkima:

»Preveč je že propagande in tajnih krožkov in javnih gibanj v prid reinkarnacije. In dosti ljudi zasluži pri tem.« In pokima z glavo: »Verjemite mi, dosti ljudi!«

Pokimam. Sogovorec pritisne na signal na stropu, znamenje, da hoče izstopiti na naslednji postaji.

Ponudim mu roko, ki mi jo rad stisne.

»Morda se še kdaj srečava ...« mu rečem.

On pa:

»Upam, da so bo to kdaj zgodilo.«

Iz ozadja avtobusa pride za njim gospa, lepo oblečena po japonsko, a indijskega obraza. Njegova žena?

In spet hitimo, a le s tričetrtsko hitrostjo.

Človek, ki sedi za menoj, se dvigne s svojega sedeža in - sede poleg mene.

»Dovolite,« mi vljudno reče, skoraj gotov mojega privoljenja.

Smehljaje prikimam.

»Oprostite mi, a poslušajte sem vajin pogovor, ki me še zdaj zanima. Da vam povem takoj v začetku: moj oče je bil oficir in se je hotel izkazati zvestega cesarju s tem,

da je moril siamske otroke.«

Mirno ga gledam, kar mu daje pogum.

»Ranjenci, ki so se vračali v našo vas, so o tem govorili. Oče se je vrnil in zbolel in v vročici je podoživljal siamsko vojsko. In v vročici je - klal siamske otročiče. Vročica ga je vrgla v smrtni boj, obraz se mu je strahotno spremenil, rjovel je, in naša mati je zbežala. Oče je v vročici zavijal vratove otrok, nas, štiri otroke je zgrabil takšen strah, da smo zbežali. Le stara mati je ostala do pogreba. Očetovega obraza ne morem pozabiti ... Imam družino, ki me dela srečnega, a očetovega obraza ne morem pozabiti. Včasih se ponoči zbudim in ga vidim in potem ne morem več spati. Ali bi vedeli za kakšno pomoč? Hvaležen vam bom:«

Ponudim mu roko, ki jo kar močno stisne. Iz suknjiča potegnem drobno kartico:

»Če kdaj pridete v Tokio, poiščite tega mojega prijatelja - znanstvenika. Je nekako sredi Tokia. Je doktor duševnih znanosti in vam bo rad pomagal. Mnogim je vrnil veselje do življenja.«

Še enkrat si stisneva roko. Kar precej turistov izstopi; od tu je namreč najhitrejša povezava z jezerskim letoviščem, ki je menda tako toplo, da morebiten prihod snega letovišče napravi še bolj privlačno - vsaj tako sem slišal od prometnih policistov.

V avtobusu nas ni ostalo dosti. Kmalu moram izstopiti tudi jaz. Pripravljen sem na malce dolgo pot navkreber k cerkvi, kjer bomo praznovali Jezusov prihod med nas. Toda na avtobusni postaji me čaka s svojim avtom ena naših starejših vernic:

»Oprostite - ali vas smem peljati po dolgi poti k cerkvi? To je zame edina možnost, da se pogovorim o problemu, ki me že dolgo muči.«

»Vaš avto je tako udoben in pokrajina je vedno bolj svetla in prijetna - v veselje mi bo vožnja v velikem krogu!«

In gospejin problem? Prreden odgovorim na to vprašanje, naj razložim značilnost področja okrog naše majhne cerkve. Ker je zemlja v teh visokih krajih cenejša kot v nižje ležečih, se je kar nekaj industrijskih družb odločilo za nakup cenenih zemljišč okrog "vasi". To je pritegnilo večje število Filipincev in Filipink, da se - kot bodoči delavci in delavke - naselijo, če le mogoče, ne predaleč od delovnega mesta.

Gospa za volanom mi reče:

»Filipinke so bolj privlačne kot naša dekleta. Naši fantje jim pomagajo z japonščino. Moj mož – saj ga poznate – rad pomaga. V zadnjem času določenemu dekletu kar preveč pomaga. Moj ženski instinkt me svari. Kaj naj storim?«

V tem trenutku zaječi v avtomobilskem radiotelefonu policijska sirena:

»Pozor! V spodnjem predelu mesteca Fudži Jóšida smo našli truplo umorjene Filipinke.«

In ko gospa sliši ime umorjenega dekleta, krikne:

»Pa to je tisto dekle, ki ji je moj mož tolikokrat pomagal!«

»Gospa, ustavite za hip avto, prosim! Kje je vaš mož trenutno?«

»Že tri dni je v Tokiu s starejšo hčerko; v veliki bolnišnici morajo ugotoviti, kaj je narobe z njenim dihanjem.«

»Ali imate slučajno številko policije?«

Pokima in me poveže z njo. Vprašam:

»Oprostite vprašanju: kdaj so našli to ubogo Filipinko mrtvo?«

»Danes zjutraj okrog štirih jo je odkril policijski pes. Telo je bilo še toplo, zločin se je moral izvršiti danes.«

»Hvala za pojasnilo!«

Obrnem se h gospe:

»Danes lahko pri sveti maši prosite za ubogo Filipinko.«

Z lahnim nasmeškom se ozre vame:

»A prednost ima moja hčerka.«